

İSLAM FELSEFESİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE PROBLEMLERİ

İSLAM FELSEFESİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE KAYNAKLARI

- **Ana Kaynaklar:** En temel kaynak Kur'an-ı Kerim ve Hadislerdir. Düşünürler ilhamını ve felsefi problemlerini buradan alır.
- **Yunan Mirası:** İlk Çağ Yunan felsefesi (özellikle Platon ve Aristoteles) felsefi problemleri çözmek için kavramsal bir araç ve yöntem olarak kullanılmıştır.
- **Doğu ve Batı'nın Sentezi:** Sadece Yunan'dan beslenen Hristiyan felsefesinden farklı olarak; Hindistan, İran, Mısır ve Mezopotamya gibi kadim Doğu bilgeliğiyle de harmanlanmıştır.
- **Altın Köprü:** İlk Çağ felsefesi ile Avrupa'daki Rönesans (ve Skolastik dönemin sonu) arasında devasa bir köprü kurmuştur. Batı, unuttuğu Yunan felsefesini İslam filozoflarının çevirileri sayesinde yeniden keşfetmiştir.
- **Üç Ana Akım:** * Tabîiyyât: Doğa bilimleri ile felsefeyi birleştirir.
 - **Meşşâilik:** Aristoteles mantığı ile İslam'ı bağdaştırır.
 - **İşrâkîlik:** İslam, Yunan ve Doğu felsefelerini sezgisel bir nurla (ışıkla) bir araya getirir.

İSLAM FELSEFESİNİN 4 BÜYÜK PROBLEMİ

- **1. Tanrı'nın Varlığının Kanıtlanması:** "Yaratıcıyı akılla veya kalple nasıl buluruz?"
 - **el-Kindî (Hudûs Delili):** Evren "hadis"tir, yani sonradan oluşturulmuştur, ezelî (kadim) değildir. Sonradan olan her şeyin bir başlatıcısı olmalıdır; o da Allah'tır.
 - **Fârâbî:** Üç yolla kanıtlar: Evrendeki neden-sonuç zincirini başlatan "İlk Sebep", evrendeki hareketi başlatan "İlk Hareket Ettirici" ve var olmak için başkasına muhtaç olmayan "Zorunlu Varlık" (Vâcib'ül Vücûd).
 - **Gazâlî:** Salt akıl yetmez! Tanrı'nın varlığı ancak kalbe inen bir nurla, yani sezgiyle bilinebilir. (Ayrıca "Ben varım, öyleyse beni yaratan da vardır" diyerek insanın kendi varlığından yola çıkar).
 - **İbn Rüşd:** İki delil sunar: *İnayet* (Evrendeki her şeyin insana kusursuzca uygun/hizmetkâr olması tesadüf olamaz) ve *İhtira* (Yaratılmış her eserin bir sanatkarı vardır).
- **2. İrade Özgürlüğü Problemi:** "Kader karşısında insan özgür müdür?"
 - **Cebriyye:** İnsanın hiçbir iradesi yoktur, her şey mutlak ilahi iradenin (kaderin) elindedir. İnsan rûzgardaki yaprak gibidir.
 - **Mu'tezile:** Allah insana irade vermiştir; insan kendi eylemlerinin yaratıcısıdır ve seçimlerinde tamamen özgürdür (ve bu yüzden sorumludur).
- **3. Toplumsal Hayat (Devlet) Problemi:** "İdeal toplum nasıl olmalıdır?"
 - **Fârâbî (Erdemli Şehir / el-Medînetü'l Fâzıla):** İnsanlar yardımlaşmak için topluluklar kurar. En mükemmel devlet; adaletin uygulandığı, ahlaki erdemlerin yaşandığı ve başkanı "bilge" olan Erdemli Şehir'dir.

- **İbn Haldun (Mukaddime):** Toplamları bir organizmaya benzetir (Doğar, büyür, ölürler). Toplumu ayakta tutan üç temel direk vardır: Asabiyet (Grup dayanışması), Coğrafya (Fiziki çevre kaderdir) ve Nübüvvet (İlahi düzen/peygamberlik).
- **4. Bilgi Problemi:** *"Kesin bilgiye nasıl ulaşırız?"*
 - **İbn Sînâ (Akılcı):** Bilgi önce duyu ve deneyle (pratik akıl) başlar, sonra zihin bu verilerden genel kavramları soyutlayarak (teorik akıl) hakikate ulaşır.
 - **Gazâlî (Sezgici):** Aklın ve duyuların insana verdiği bilgi kesin değildir, insanı yanıltabilir. Gerçek hakikate ve kesin bilgiye ancak içsel bir aydınlanmayla, yani kalp gözüyle (sezgiyle) ulaşılabilir.